

Innst. 329 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 102 LS (2014–2015)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om lov om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, og endringer i enkelte andre lover

Til Stortinget

1. Sammendrag

Proposisjonens hovedinnhold

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet fremmer forslag til lov om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (lov om Haagkonvensjonen 1996). Departementet fremmer videre forslag om endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barneloven), lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven). Samtidig fremmer departementet forslag om ratifikasjon av konvensjonen. Proposisjonen er utarbeidet i samråd med og med bidrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og andre berørte departement.

Ratifikasjon av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn (Haagkonvensjonen 1996) gjør det nødvendig med enkelte endringer i norsk rett. Det foreslås i tillegg enkelte lovendringer som legger til rette for at lovgivningen er godt tilpasset konvensjonen og ivaretar konvensjonens formål. Se egen innstilling om samtykkesaken.

Konvensjonen i offisiell engelsk tekst med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen. Som trykt vedlegg følger også forslag til forbehold og erklæringer som skal avgis i forbindelse med ratifikasjonen.

Haagkonvensjonen 1996 inneholder bestemmelser om internasjonal privatrett og samarbeid når det gjelder foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn. Internasjonal privatrett er regler om hvilken stats rett som skal anvendes i saker som har tilknytning til flere stater, slik at det ikke oppstår konflikter mellom rettssystemer og -regler.

Global mobilitet fører til at stadig flere barn har tilknytning til flere stater. Dette innebærer at barnet kan være statsborger i én stat, bo i en annen og oppholde seg i en tredje, og eventuelt ha eiendom i en fjerde stat. Disse barna kan være mer sårbare og utsatte enn andre, og det kan være ekstra krevende å ivareta og beskytte dem. Formålet med Haagkonvensjonen 1996 er økt vern for barn i internasjonale situasjoner, og økt internasjonalt samarbeid på dette området. Ratifikasjon av Haagkonvensjonen 1996 vil derfor gi Norge et nytt virkemiddel for å forebygge og løse internasjonale foreldretvister, barnevernsaker og barnebortføringsaker – og kan legge til rette for mer langsiktige omsorgsløsninger for de aktuelle barna. Konvensjonens regler og system legger blant annet til rette for at foreldre og barn fortsatt kan ha samvær og kontakt selv om barnet og den annen forelder flytter til en annen stat. Haagkonvensjonen 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Haagkonvensjonen 1980) og Haagkonvensjonen 1996 er ment å virke sammen og forsterke hverandre.

Konvensjonens hovedbestemmelser om internasjonal privatrett og samarbeid er følgende:

- Det er staten der barnet har vanlig bosted som kan treffe beskyttelsestiltak (jurisdiksjon). Som et utgangspunkt vil barnets vanlige bosted være der barnet etter en konkret og samlet vurdering har sentrum for sine livsinteresser. Staten der barnet oppholder seg kan likevel treffe hastevedtak og midlertidige vedtak. En sak eller deler av en sak kan overføres mellom stater der dette er til barnets beste.
- Myndighetene i den staten som treffer beskyttelsestiltaket skal anvende sin egen stats lov (lovvalg). Det er egne regler om lovvalg for foreldremyndighet som følger av loven eller er avtalt, som blant annet innebærer at foreldremyndighet som er tildelt i barnets tidligere bostedsstater vil bestå i barnets nye vanlige bostedsstat.
- Avgjørelser om beskyttelsestiltak truffet i én konvensjonsstat anerkjennes og kan gjennomføres (fullbyrdes) i andre konvensjonsstater.
- Konvensjonen legger til rette for økt samarbeid og informasjonsutveksling.
- Hver stat skal utpeke en sentralmyndighet som skal samarbeide med andre sentralmyndigheter, veilede om konvensjonen og informere om nasjonale (interne) regler mv.

Haagkonvensjonen 1996 gjelder beskyttelsestiltak rettet mot barn. Den berører foreldreansvar, fast bosted, samvær, vergemål, plassering i fosterhjem og institusjon samt forvaltning av barnets formue. Konvensjonen pålegger ikke statene å innføre nye beskyttelsestiltak eller utvikle eksisterende beskyttelsestiltak for barn. Beskyttelsestiltak som sådan – og innholdet i disse – reguleres i hovedsak av statenes interne lovgivning og menneskerettighetene. FNs barnekonvensjon er her sentral. Haagkonvensjonen 1996 legger til rette for at barns beskyttelsesbehov kan oppfylles der barnets person eller formue har tilknytning til to eller flere stater.

Oversikt over lovforslagene

Lov om Haagkonvensjonen 1996

Haagkonvensjonen 1996 foreslås gjennomført ved inkorporasjon. Dette betyr at konvensjonen gjelder som norsk rett. Departementet har utarbeidet et forslag til lov om gjennomføring av konvensjonen i norsk rett. Loven vil inneholde en inkorporasjonsbestemmelse. I tillegg foreslås det inntatt i loven enkelte øvrige bestemmelser som er nødvendige for å oppfylle Norges forpliktelser etter Haagkonvensjonen 1996, eller som skal sikre en best mulig tilpasning i norsk rett til konvensjonen. Det foreslås at Kongen oppnevner en sentralmyndighet og at det kan gis forskrifter om sentralmyndighetens oppgaver. Det foreslås videre en bestemmelse om overføring av personopplysninger. Kommunen skal bistå sentral-

myndigheten med å samle inn opplysninger i saker etter konvensjonen, og står fritt i organiseringen av dette arbeidet internt. Det foreslås en bestemmelse som utpeker myndighetene som kan behandle anmodninger om overføring av hele eller deler av saken til en annen stat.

Barneloven og ekteskapsloven

Departementet foreslår å endre barnelovens bestemmelse om jurisdiksjon, fordi dette er nødvendig for å ratifisere Haagkonvensjonen 1996. Hovedregel etter konvensjonen er at saker behandles der barnet har vanlig bosted. Departementet foreslår at «vanlig bosted» blir det generelle jurisdiksjonsgrunnlaget i saker om foreldreansvar, fast bosted og samvær. Departementet foreslår videre enkelte endringer i bestemmelser om jurisdiksjon i barneloven og ekteskapsloven, og om lovvalg og anerkjennelse i barneloven, som har til formål å bidra til en best mulig tilpasning til konvensjonen.

I tillegg fremmes forslag om materielle endringer i barneloven som legger til rette for at lovgivningen er godt tilpasset konvensjonen og ivaretar konvensjonens formål. Endringene som foreslås kan blant annet bidra til å forebygge barnebortføring, og motvirke at barn etterlates i utlandet. Følgende hovedforslag fremmes:

- Det presiseres nærmere i hvilke tilfeller foreldre må avtale/samtykke for at barnet kan flytte til eller ta opphold i et annet land
Forelder med foreldreansvar kan i dag bestemme flytting ut av landet. Ved felles foreldreansvar må begge samtykke, og hver forelder kan i slike tilfeller bare ta barnet med på kortere utenlandsreiser uten samtykke. Departementet foreslår at barneloven endres for å presisere at samtykke skal innhentes også der et avtalt opphold forlenges eller endres, inkludert der barnet etterlates.
- Det innføres krav om samtykke fra barn over 12 år for å kunne flytte ut av landet, ta opphold utenfor landet eller foreta utenlandsreiser – når dette skjer uten forelder med foreldreansvar
Departementets forslag innebærer en ny og særskilt bestemmelse om barns medvirkning.
- Foreldre gis rett til å reise sak for domstolen om flytting med barnet ut av landet
Departementet foreslår at domstolens kompetanse i foreldretvister utvides, idet det i dag bare kan reises sak om foreldreansvar, bosted eller samvær. Domstolsbehandling av slike saker, inkludert saker om flytting, skal være siste utvei for foreldre – etter at forsøk på mekling er uttømt. Vilkåret om barnets beste gjelder.
- Reglene om melding for avtaler og avgjørelser om foreldreansvar endres

I dag gjelder det en meldeplikt etter barneloven for avtaler (og norske avgjørelser) om foreldreansvar. Avtaler som ikke er meldt til Folkeregisteret, er uten rettsvirkning. Det foreslås presisert at det er avtaler inngått i samsvar med norsk rett, mellom foreldre om felles barn, som kan meldes til folkeregistermyndigheten.

Barnevernloven

Ratifikasjon gjør det nødvendig å endre jurisdiksjonsbestemmelsen i barnevernloven § 1-2. I tillegg foreslår departementet å lovregulere frivillige plasseringer i utlandet i ny § 4-4 a, samt frivillige plasseringer i Norge på bakgrunn av utenlandsk vedtak.

- Endring i barnevernloven § 1-2
Departementet foreslår å endre jurisdiksjonsbestemmelsen i § 1-2, slik at den er i samsvar med jurisdiksjonsreglene i Haagkonvensjonen 1996. Departementet ønsker å innta vanlig bosted som jurisdiksjonsgrunnlag. Det fremgår av forslaget at når barn har vanlig bosted og oppholder seg i riket, gjelder lovens bestemmelser om tjenester og tiltak. Dette vil si at barnevernet kan treffe alle typer tiltak. Det samme vil gjelde for barn som er flyktninger, internt fordrevet eller der barnets bosted ikke lar seg fastsette.
Departementet foreslår også å presisere ytterligere i lovbestemmelsen hvilke tiltak som gjelder for barn som har vanlig bosted i Norge, men som oppholder seg i utlandet. For denne gruppen barn kan det treffes vedtak om omsorgsovertakelse etter § 4-12 og vedtak om plassering på institusjon etter § 4-24.
Endringen i § 1-2 får ikke betydning for barneverntjenestens plikt til å treffe frivillige hjelpetiltak og andre midlertidige tiltak overfor barn som oppholder seg i Norge. Departementet foreslår derfor å presisere i § 1-2 at for barn som oppholder seg i riket, men som har vanlig bosted i en annen stat, gjelder vedtak etter §§ 4-4, 4-6, 4-7, 4-9, 4-10, 4-11, 4-25, 4-26 og 4-29.
- Forslag til ny § 4-4 a første ledd om plassering i utlandet som et hjelpetiltak
Departementet foreslår å lovregulere at barneverntjenesten skal kunne treffe midlertidig vedtak om frivillig plassering i et konkret fosterhjem eller en institusjon i en stat som er tilsluttet Haagkonvensjonen 1996. Det skal rent unntaksvis være adgang til å plassere et barn i et fosterhjem eller en institusjon i utlandet. Det kan i enkelte tilfeller være til barnets beste å bli plassert i et fosterhjem eller en institusjon i en stat som barnet har tilknytning til. Departementet ønsker ikke å åpne for plassering i utlandet etter omsorgsovertakelse.

En rekke vilkår må være oppfylt for at barneverntjenesten skal kunne beslutte plassering i utlandet, se forslaget til ny § 4-4 a første ledd. For det første må vilkårene for hjelpetiltak etter § 4-4 være oppfylt. Plasseringen skal også være forsvarlig og til det enkelte barns beste. Barnets tilknytning til staten skal tillegges særlig vekt. Andre relevante momenter vil være barnets tilknytning til aktuelle omsorgspersoner, barnets eget ønske, nærhet til eventuelle søsken, barnets kjennskap til den nye statens kultur og språk. Det stilles også krav om at barnets rettigheter er ivaretatt i samsvar med barnevernloven § 4-1 og § 6-3. Barnets mening skal fremgå av sakens dokumenter. Barn over 12 år og foreldre med foreldreansvar må samtykke i plasseringsstedet. Det kreves at staten der barnet ønskes plassert har et forsvarlig tilsyn. Videre stilles det vilkår om at barneverntjenesten har inngått en avtale med utenlandske myndigheter om tilsyn og oppfølging av barnet etter plassering og om kostnadsfordelingen. Haagkonvensjonen 1996 artikkel 33 som gir regler om prosedyrer for slike plasseringer skal være oppfylt.

- Forslag til ny § 4-4 a annet ledd om plassering i Norge på bakgrunn av et utenlandsk vedtak
Departementet foreslår at barneverntjenesten skal kunne samtykke i plassering av et barn i et konkret fosterhjem eller en institusjon i Norge etter anmodning fra utenlandske myndigheter som har sluttet seg til Haagkonvensjonen 1996, se forslag til § 4-4 a annet ledd i lovforslaget. Samtykke er betinget av at ovennevnte vilkår i § 4-4 a første ledd er oppfylt. Det vil ikke være mulig med en plassering i Norge hvis barnet ikke sikres nødvendig oppholdstillatelse. Barneverntjenesten må derfor søke Utlendingsdirektoratet om oppholdstillatelse for barnet der dette er nødvendig. Barneverntjenesten kan ikke samtykke i plasseringen før barnet har fått oppholdstillatelse. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere behovet for å innføre en særregel i utlendingsregelverket som kan gi utenlandske barn adgang til å få oppholdstillatelse i slike tilfeller.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Arild Grande, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt, og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Kjartan Berland, lederen Svein Harberg og Kårstein Eidem Løvaas, fra Fremskrittspartiet, Morten Stordalen og Ib Thomsen, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Jørgen Bekkevold, viser til at Haagkonvensjonen 1996 fore-

slås gjennomført ved inkorporasjon. Dette betyr at konvensjonen gjelder som norsk rett. Det foreslås en egen lov om gjennomføring av konvensjonen. I tillegg er det også foreslått endringer i barnevernloven, ekteskapsloven og barneloven for å tilpasse seg konvensjonen. Komiteen merker seg at Haagkonvensjonen 1996 gjelder beskyttelsestiltak rettet mot barn. Den berører foreldreansvaret, fast bosted, samvær, vergemål, plassering i fosterhjem og institusjon, samt forvaltning av barnets formue. De fleste høringsinstanser som har uttalt seg støtter uttrykkelig ratifikasjonen, ingen går imot. Komiteen vil fremheve høringsuttalelsene som peker på konvensjonens betydning for å forebygge og løse barne bortføringsaker og legge til rette for samvær over landegrensene.

Komiteen viser til at i selve gjennomføringsloven av konvensjonen foreslås det at Kongen oppnevner en sentralmyndighet og at det kan gis forskrifter om sentralmyndighetens oppgaver. Kommunen skal bistå sentralmyndigheten med å samle inn opplysninger i saker etter konvensjonen og står fritt til organiseringen av dette. Videre foreslås det bestemmelser om overføringer av personopplysninger. Komiteen merker seg at høringsinstanser har hatt bemerkninger til dette. Komiteen viser i denne sammenheng til redegjørelse om dette i proposisjonen. Her vises det til konvensjonens bestemmelser om at personopplysninger skal behandles konfidensielt og kun benyttes til det formålet opplysningene er knyttet til. Videre skal ikke opplysninger utleveres dersom dette vil sette barnet eller dets formue i fare, eller utgjøre en trussel mot barnets familie. Konvensjonens grunnleggende hensyn er «barnets beste», og komiteen mener det er viktig, slik det sies i saken, at dette kan begrunne at også mindre alvorlige trusler eller andre negative konsekvenser hindrer utlevering av opplysninger. Komiteen vil fremheve at dersom konvensjonen skal oppnå sitt formål og beskytte barn, er man nødt til å dele opplysninger over landegrensene.

Komiteen viser til at det foreslås endringer i flere lover. Komiteen merker seg at barns rett til å bli hørt ved flytting ut av landet styrkes, videre at jurisdiksjonsbestemmelsene endres til det stedet barnet har vanlig bosted. Det betyr for eksempel at foreldre ikke kan unndra seg et barnevernvedtak ved å ta barnet ut av landet, dersom barnet har vanlig bosted i Norge. Komiteen merker seg også at foreldre som ikke blir enige, får mulighet til å reise sak for domstolen om å flytte med barnet ut av landet og at det innføres en bestemmelse som gir mulighet til frivillig fosterhjems- og institusjonsplassering i andre konvensjonsland.

Komiteen vil fremheve at formålet med Haagkonvensjonen 1996 er økt vern for barn i internasjonale situasjoner og økt internasjonalt samarbeid.

Ratifikasjonen av konvensjonen vil gi Norge et nytt virkemiddel for å forebygge og løse internasjonale foreldretvister, barnevernsaker og barne bortføringsaker. Konvensjonen kan legge til rette for mer langsiktige omsorgsløsninger for de barna det gjelder.

Komiteen merker seg at Haagkonvensjonen 1996 ikke gjelder fastsetting av farskap og morskap, og at en innføring av konvensjonen ikke får noen direkte betydning for muligheten for å overføre/endre foreldreskap, men at konvensjonen regulerer foreldremyndighet, noe som kan reise spørsmål relatert til blant annet surrogatisaker. Komiteen viser til at konvensjonen ikke gir adgang til å ta forbehold på dette området, men merker seg departementets merknad om at utenlandske surrogatkontrakter og avgjørelser er kontraktrettslige forhold som ikke nødvendigvis refererer til foreldreskap og foreldremyndighet, og at de stater som har sluttet seg til konvensjonen ikke er stater som tilbyr kommersiell surrogati til utenlandske borgere. Komiteen er da av den oppfatning at lovendringen ikke dreier seg om å tillate surrogati eller ikke. Komiteen viser til at det etter høringsinnspill er presisert i loven hva som er felles foreldreansvar, noe komiteen mener er viktig for å kunne tydeliggjøre at det er begge foreldrene som skal samtykke til alle opphold som ikke er kortere feriereiser, jf. barneloven § 41. Komiteen viser videre til at det presiseres at det skal innhentes samtykke ved forlengelse av opphold, og ved endringer av vilkår for avtalt flytting eller opphold. Komiteen merker seg videre at etter barneloven § 40 kan ikke foreldre flytte barn ut av landet der det er uenighet, og saken ikke er «avgjort» og rettskraftig. Dette er slik komiteen ser det, et viktig bidrag til å forhindre eventuelle barne bortføringer. Komiteen er enig i dette.

Komiteen merker seg at det har vært diskutert om aldersgrensen for barns medbestemmelsesrett skal være 12 eller 15 år i saker som dreier seg om flytting eller opphold i utlandet. Komiteen støtter 12-års grensen og mener et samtykke fra barnet er viktig, spesielt i forbindelse med muligheter for tvangsgifte eller kjønnslemlestelse. Komiteen merker seg høringssvaret fra UDI, som viser til at dette ofte skjer ved sterk tvang fra foreldrene, og uten at barnet egentlig vet hva som skal skje.

Endringer i barnevernloven

Komiteen vil presisere at etter barnevernloven § 1-2 gjelder bestemmelsene for alle som oppholder seg i riket, uansett varigheten av oppholdet. Det stilles ikke krav til at barnet er bosatt i Norge når det gjelder hastevedtak og midlertidige vedtak om omsorgsovertakelse. Komiteen viser til at loven også gjelder ved kortvarige opphold i utlandet. Komiteen støtter endringen i loven, der barne-

vernloven også skal gjelde når barn har vanlig bosted, (ansees bosatt «habitual residence») og oppholder seg i Norge, for å gi en sterkere rett til barn som trenger beskyttelse. Komiteen er opptatt av at loven skal gjelde likt for alle barn. Komiteen viser til fylkesnemndenes høringsinnspill der de ber om at det skal framgå av lovtekst og forarbeider hvilken tilknytning til riket som kreves for de ulike tiltak etter barnevernloven § 4, spesielt gjelder dette omsorgsovertakelse, noe komiteen støtter.

Komiteen merker seg at det vurderes å sende ut forslag om en særbestemmelse i barneloven kapittel 8 om hvilken kommune som har ansvar for barn som oppholder seg i utlandet, men som har vanlig bosted i Norge. Komiteen støtter dette.

Komiteen har også merket seg at når det gjelder barn som oppholder seg i Norge, men har vanlig bosted i utlandet, bør det klargjøres hvilke tiltak som kan treffes for disse, slik flere høringsinstanser og departementet har innspill om, noe komiteen støtter.

Komiteen viser til at fosterhjemsplassing skal velges ut fra barns beste, og viser til at det skal vurderes om nær familie eller nettverk er egnet. Barnevernloven bygger på en forutsetning om at fosterhjemmet er i Norge, mens det i retningslinjer for fosterhjem er omtalt bruken av fosterhjem i utlandet. Komiteen viser til at det er begrenset hvor god oppfølging barneverntjenesten vil kunne ha for fosterhjem i utlandet, og at fosterhjemsplassing i utlandet gir en mer begrenset mulighet for samvær med foreldrene. Komiteen viser også til betenkningene departementet har når det gjelder institusjonsplassing i utlandet, og er enig i at det skal være en restriktiv bruk når det gjelder plassing av barn i utlandet.

Utlendingsloven

Komiteen viser til at en tildeling av foreldremyndighet etter utenlandsk lov eller avgjørelse ikke automatisk gir rett til oppholdstillatelse for barnet i Norge, og at dette er det heller ingen forpliktelser til etter konvensjonen. Barneverntjenesten kan ikke samtykke til plassing i fosterhjem eller institusjon før oppholdstillatelse er gitt i slike saker, og komiteen viser til § 5 om overføring av juridiksjon.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Komiteen merker seg at Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet regner med et merforbruk på rundt 7 mill. kroner ved ratifikasjonen, og registrerer at dette vil regjeringen komme tilbake til i de årlige budsjettframleggene. Komiteen merker seg videre at det antas at ratifikasjonen vil få mindre konsekvenser for kommunene, fordi dette vil kun gjelde få saker. Komiteen mener det er viktig å føl-

ge utviklingen nøye, slik at barneverntjenesten i kommunene ikke får utilsiktet merarbeid og utgifter. Komiteen registrerer at det er et stigende antall saker hvert år som behandles etter Haagkonvensjonen 1996, og komiteen vil spesielt vise til barne bortføringsaker, der det i 2014 var 56 saker, 39 saker ut av Norge og 17 saker inn.

Komiteen merker seg at det er antatt at retts- hjelpsbudsjettet vil påvirkes av økende antall saker etter konvensjonen, men at ratifisering også vil bidra til innsparinger pga. redusert varighet av konflikter mellom foreldrene. Komiteen mener at også dette bør følges nøye.

Komiteen merker seg at endringen i barnevernloven § 1-2 gjør at barneverntjenesten skal undersøke bekymringsmeldinger for barn med vanlig bosted i Norge, men som oppholder seg i utlandet. Dette kan, slik komiteen ser det, medføre økte utgifter for tjenesten, og konsekvensene bør følges om så skjer, selv om dette i utgangspunktet kan dreie seg om få saker.

Komiteen viser til at endringen i § 1-2 innebærer også at fylkesnemnda kan treffe vedtak om omsorgsovertakelse og adferdsplassering på institusjon, selv om barnet har forlatt landet, men ansees å ha vanlig bosted i Norge. Komiteen merker seg at det er antatt flere saker som da skal behandles i nemnda, og mener at også her bør konsekvensene følges nøye.

3. Komiteens tilråding

Komiteen viser til proposisjonen og til sine merknader og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om gjennomføring av konvensjon 19. oktober 1996 om juridiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn
(lov om Haagkonvensjonen 1996)

Kapittel 1. Allmenne bestemmelser

§ 1 Gjennomføring i norsk rett

Konvensjon 19. oktober 1996 om juridiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid om foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn gjelder som norsk lov.

§ 2 Sentralmyndighet mv.

Sentralmyndigheten skal motta og formidle henvendelser etter konvensjonen, samarbeide med sentralmyndighetene i de øvrige konvensjonsstatene for

å oppfylle konvensjonens formål og utføre de oppgavene som konvensjonen ellers pålegger den.

Kongen utpeker det organet som skal være sentralmyndighet etter konvensjonen. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om sentralmyndighetens virksomhet og om adgangen til å ta rimelig betaling for den bistanden og de tjenestene som leveres etter konvensjonen.

§ 3 *Overføring av personopplysninger og taushetsplikt*

I tilfeller der konvensjonen pålegger norske myndigheter å gi opplysninger, eller der konvensjonen legger til rette for at opplysninger kan gis etter anmodning, kan slike opplysninger gis etter personopplysningsloven § 29, jf. § 30 første ledd bokstav b og g.

I tilfeller der norske myndigheter etter konvensjonen har plikt til å gi opplysninger, kan dette skje uten hinder av lovbestemt taushetsplikt. Tilsvarende gjelder der konvensjonen legger til rette for at opplysninger kan gis etter anmodning.

§ 4 *Behandling av anmodninger om utveksling av opplysninger og gjennomføring av tiltak*

Anmodninger fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat om utlevering av opplysninger eller gjennomføring av tiltak, jf. konvensjonen artiklene 32 og 34, skal sendes til sentralmyndigheten. Anmodninger fra en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat om bistand til gjennomføring av beskyttelsestiltak, jf. konvensjonen artikkel 35 nr. 1, og anmodninger fra en forelder om samvær, jf. konvensjonen artikkel 35 nr. 2, skal sendes til sentralmyndigheten eller en annen kompetent norsk myndighet.

Kommunene skal bistå sentralmyndigheten med å samle inn opplysninger i forbindelse med anmodninger etter konvensjonen artiklene 32, 34 og 35.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av forpliktelsene etter konvensjonen artiklene 32, 34 og 35.

Kapittel 2. Jurisdiksjon

§ 5 *Overføring av jurisdiksjon*

Anmodninger fra kompetente myndigheter i øvrige konvensjonsstater om overføring av jurisdiksjon, jf. konvensjonen artiklene 8 og 9, skal rettes til sentralmyndigheten i Norge. Sentralmyndigheten skal viderefremme anmodningene til kompetent norsk myndighet.

Den myndigheten i Norge som er, eller vil være, kompetent til å behandle en sak etter norsk rett, kan rette en anmodning til en annen konvensjonsstat om

overføring av jurisdiksjon i saken, jf. konvensjonen artiklene 8 og 9.

Overføring av jurisdiksjon kan skje på alle stadi-er av saken og følger de prosessreglene som gjelder for sakstypen. Overføring gjøres ved kjennelse som kan ankes etter reglene i tvisteloven. Når fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker overfører saken, kan tingretten overprøve vedtaket etter barnevernloven. Når et forvaltningsorgan overfører saken, skal beslutningen anses for å være et enkeltvedtak som kan påklages.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om gjennomføringen av reglene i denne paragrafen, herunder om hvilke organer som kan treffe beslutninger om overføring.

§ 6 *Henvendelser om plassering av et barn i Norge*

Dersom en kompetent myndighet i en annen konvensjonsstat anmoder om å plassere et barn i Norge etter konvensjonen artikkel 33, skal anmodningen sendes til sentralmyndigheten.

§ 7 *Jurisdiksjon til å treffe midlertidige avgjørelser*

Når norske myndigheter har jurisdiksjon til å treffe beslutninger etter konvensjonen artikkel 11 (hastesaker) eller artikkel 12 (midlertidige avgjørelser), skal beslutningene treffes av den myndigheten som etter intern rett har kompetanse til å treffe beslutninger i tilsvarende saker. Det skal fremgå av beslutningen når beskyttelsestiltaket opphører.

Myndigheten skal så langt det passer anvende de prosessreglene som etter intern rett gjelder for tilsvarende saker.

§ 8 *Jurisdiksjon til å utstede attester*

Fylkesmannen kan utstede attest etter konvensjonen artikkel 40 til den eller dem som har foreldremyndighet for barnet, og til den eller dem som er verge for barnet, så lenge barnet har vanlig bosted i Norge. Attesten skal redegjøre for rekkevidden av foreldremyndigheten eller vergemålet, herunder i hvilken utstrekning personen kan representere barnet.

Kapittel 3. Anerkjennelse og fullbyrdelse

§ 9 *Anerkjennelse og fullbyrdelse av avgjørelser*

En begjæring om anerkjennelse eller fullbyrdelse i Norge av avgjørelser etter konvensjonen artiklene 24 og 26 rettes til tingretten for Oslo.

Retten avgjør ved beslutning om avgjørelsen skal anerkjennes eller fullbyrdes. Tvisteloven gjelder så langt den passer.

§ 10 *Krav til begjæringen*

En begjæring om anerkjennelse eller fullbyrdelse av en avgjørelse truffet i en annen konvensjonsstat skal være skriftlig. Den avgjørelsen som ønskes anerkjent eller fullbyrdet, skal vedlegges begjæringen i original eller i bekreftet kopi. Om avgjørelsen er truffet overfor en part som har uteblitt, skal det også vedlegges et dokument som viser at stevningen eller tilsvarende dokument er meddelt parten.

Gjelder saken fullbyrdelse, skal det i begjæringen også vedlegges dokumentasjon for at avgjørelsen kan fullbyrdes i den staten der avgjørelsen er truffet.

Dersom dokumentene er skrevet på et annet språk enn norsk, skal en norsk oversettelse av dokumentene vedlegges dersom retten krever det.

§ 11 *Fullbyrdelse i Norge*

Dersom retten kommer til at en avgjørelse truffet i en annen konvensjonsstat kan fullbyrdes i Norge, skal den fullbyrdes etter de reglene som gjelder for tilsvarende avgjørelser i Norge.

Kapittel 4. Avsluttende bestemmelser

§ 12 *Forholdet til Svalbard og Jan Mayen*

Loven gjelder også for Svalbard og Jan Mayen.

§ 13 *Ikraftsetting*

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

§ 14 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft gjøres følgende endringer i andre lover:

1. I lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre gjøres følgende endringer:

§ 39 skal lyde:

§ 39 *Melding om foreldreansvar mv.*

Avtale eller norsk avgjerd om foreldreansvaret skal meldast til folkeregistermyndigheita. Avtale om foreldreansvar som ikkje er meldt til folkeregistermyndigheita, er ikkje gyldig. Dersom farskap eller medmorskap er fastsett, og foreldra er folkeregistrerte på same adresse *her i landet* eller erklærer i melding til folkeregistermyndigheita at dei bur saman *her*, skal folkeregistermyndigheita registrera at foreldra har foreldreansvaret saman.

Ei avtale etter første stykket må vere inngått i samsvar med norsk rett mellom foreldra og gjelde felles barn.

§ 40 skal lyde:

§ 40 *Flytting for barnet ut av landet og opphald utanfor landet*

Har den eine av foreldra foreldreansvaret åleine, kan den andre ikkje setje seg imot at barnet flyttar ut av landet.

Dersom foreldra har foreldreansvaret saman, må begge samtykkje til at barnet skal flytte *ut av landet* eller *ta opphald utanfor landet utover stuttare utanlandsferder*, jf. § 41. *Det same gjeld der eit avtalt opphald blir forlenga eller endra, til dømes der barnet blir etterlate.*

Barn som er fylt 12 år, må samtykkje til ei avgjerd etter første og andre stykket dersom barnet flyttar eller tek opphald utan ein forelder med foreldreansvar.

Er foreldra usamde om kven som skal ha foreldreansvaret, *flytting med barnet ut av landet*, eller kven barnet skal bu fast saman med, må barnet ikkje flytte ut av landet før saka er avgjort.

§ 41 skal lyde:

§ 41 *Utanlandsferd for barnet*

Den som har sams foreldreansvar, kan ta med eller sende barnet på stuttare utanlandsferder. Har foreldra sams foreldreansvar, kan retten i orskurd setje forbod mot utanlandsferd for barnet, dersom det er uvisst om barnet vil kome attende. Forbodet kan gjelde ei enkelt reise eller ålment, og kan også setjast i ei sak om foreldreansvaret, kven barnet skal bu fast saman med, eller samværsrett. Retten kan ta førebels avgjerd for tida fram til saka er endeleg avgjort.

I sak der det vert nedlagt reiseforbod, skal barnet først ut av passet til den som vil forlate landet, eller barnet sitt pass skal trekkjast attende, eller barnet kan setjast bort til andre på forsvarleg måte til saka er avgjort.

Dersom det er fare for at barnet ikkje vil kome attende, kan politiet leggje ned førebels utreiseforbod fram til saka kan handsamast av retten. Andre stykket gjeld tilsvarende. *Eit førebels utreiseforbod kan ikkje påklagast.*

Den av foreldra som ikkje har foreldreansvaret, kan ikkje reise *ut av landet med barnet* utan samtykkje frå den som har foreldreansvaret. Retten kan likevel etter krav frå den som vil reise, gje samtykkje til utanlandsferd med barnet når det er openbert at barnet vil kome attende. Første stykket tredje og fjerde punktum gjeld tilsvarende for samtykkjet.

Barn som er fylt 12 år, må samtykkje i ei avgjerd om å dra på utanlandsferd utan ein forelder med foreldreansvar.

§ 42 første ledd tredje punktum oppheves.

Ny § 42 a skal lyde:

42 a *Varsel ved flytting*

Dersom ein av foreldra vil flytte i Noreg eller ut av landet, og det er avtale eller avgjerd om samvær, skal den som vil flytte, varsle den andre seinast seks veker før flyttinga.

Overskriften til kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. Sakshandsaminga i saker om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med og samvær

§ 48 første ledd skal lyde:

Avgjerder om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med og samvær, og handsaminga av slike saker, skal først og fremst rette seg etter det som er best for barnet.

§ 56 første ledd skal lyde:

Er foreldra usamde om kven som skal ha foreldreansvar, kven barnet skal bu fast saman med, eller samvær, kan kvar av dei reise sak for retten. Sak om flytting med barnet ut av landet kan reisast av forelder med foreldreansvar eller av forelder som samstundes reiser sak om foreldreansvar. Andre enn foreldra kan reise sak når vilkåra etter §§ 45 eller 63 er oppfylde.

§ 60 første ledd skal lyde:

Retten kan etter krav frå ein part ta førebels avgjerd om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med, og samvær. Sak om førebels avgjerd om flytting med barnet ut av landet kan reisast av forelder med foreldreansvar og av forelder som samstundes reiser sak om foreldreansvar. Slik avgjerd kan gjelde for ei viss tid eller til saka er endeleg avgjerd. Retten kan også ta førebels avgjerd før saka er reist, dersom særlege grunnar talar for det. Etter krav frå ein part skal retten i alle høve ta førebels avgjerd dersom det er ein risiko for at barnet blir utsett for vald eller på anna vis handsama slik at den fysiske eller psykiske helsa blir utsett for skade eller fare.

§ 81 skal lyde:

§ 81 *Når farskap eller medmorskap kan fastsetjast i Noreg*

Farskap og medmorskap kan fastsetjast i Noreg etter § 4, § 7 og kapitla 3 og 4

a) *dersom mora hadde vanleg bustad i Noreg då*

barnet vart født,

b) *dersom barnet seinare har fått vanleg bustad i Noreg, eller*

c) *dersom den oppgjevne faren eller medmora har vanleg bustad i Noreg.*

Endringssak etter § 6 kan reisast for norske domstolar, om nokon av dei som kan reise søksmål, har vanleg bustad i Noreg, eller farskapen er fastsett etter norske reglar.

§ 81 a skal lyde:

81 a *Når sak om morskap kan handsamast i Noreg*

Ei sak om morskap kan handsamast etter kapittel 4A og § 5 tredje stykket

a) *dersom barnet har vanleg bustad i Noreg,*

b) *dersom mora hadde vanleg bustad i Noreg då barnet vart født, eller*

c) *dersom mora seinare har fått vanleg bustad i Noreg.*

§ 82 skal lyde:

§ 82 *Når sak om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med, eller samvær kan handsamast i Noreg*

Sak om foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med eller samvær kan reisast for norsk domstol dersom barnet har vanleg bustad i Noreg. Det same gjeld i sak som fylkesmannen skal handsame etter § 55.

Sak om førebels avgjerd kan handsamast av norsk domstol i alle tilfelle der barnet har opphald i Noreg.

Første og andre stykket gjeld ikkje dersom anna følgjer av overeinskomst med annan stat.

§ 83 skal lyde:

§ 83 *Når sak om fostringstilskot kan handsamast i Noreg*

Spørsmålet om fostringstilskot kan handsamast av tilskotsfuten eller norsk domstol

a) *når det vert reist i sak om farskap, medmorskap, foreldreansvar, flytting med barnet ut av landet eller samvær for avgjerdsført norsk organ*

b) *dersom ein av partane eller barnet har vanleg bustad i Noreg.*

§ 84 skal lyde:

Saker som høyrer under norsk avgjerdsrett etter §§ 81 til 83, skal avgjerast etter norsk rett, med mindre anna følgjer av overeinskomst med annan stat.

Ny § 84 a skal lyde:

§ 84 a *Lovvalet for foreldreansvar etter lova mv.*

Reglane i §§ 34 og 35 gjeld for barn som har vanleg bustad i Noreg. Det same gjeld § 39 om avtalar.

Foreldreansvar eller tilsvarande myndighetsforhold etter lova i ein stat der barnet tidlegare hadde vanleg bustad, skal leggjast til grunn i Noreg når dette følgjer av konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn artikkel 16 nr. 3. Dette gjeld likevel ikkje dersom det ligg føre ei utanlandsk avgjerd som skal godkjennast etter § 84 b.

Når eit barn får vanleg bustad i Noreg, og tidlegare hadde vanleg bustad i ein annan stat, kan ein forelder som ikkje har foreldreansvar etter andre stykket, berre tildelast foreldreansvar for barnet i kraft av barnelova dersom foreldereren har vanleg bustad i Noreg.

Ny § 84 b skal lyde:

§ 84 b *Godkjenning av utanlandsk avgjerd om foreldreansvar mv.*

Avgjerd om foreldreansvar eller tilsvarande myndighetsforhold, flytting med barnet ut av landet, kven barnet skal bu fast saman med eller samvær skal berre leggjast til grunn i Noreg direkte i kraft av lova når dette følgjer av overeinskomst med annan stat.

2. I lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester gjøres følgende endringer:

§ 1-2 skal lyde:

§ 1-2 *Lovens stedlige virkeområde*

Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder når barn har vanlig bosted og oppholder seg i riket. Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder også for barn som er flyktninger eller er internt fordrevne, eller når barnets vanlige bosted ikke lar seg fastsette.

For barn som har vanlig bosted i riket, men som oppholder seg i en annen stat, gjelder §§ 4-12 og 4-24. For barn som oppholder seg i riket, men som har vanlig bosted i en annen stat, gjelder §§ 4-4, 4-6, 4-7, 4-9, 4-10, 4-11, 4-25, 4-26 og 4-29.

Kongen kan gi forskrifter om lovens anvendelse på Svalbard.

Ny § 4-4 a skal lyde:

§ 4-4 a *Frivillig plassering i fosterhjem eller institu-*

sjon over landegrensene

Barneverntjenesten kan beslutte at et barn skal plasseres i et konkret fosterhjem eller i en institusjon i en stat som har sluttet seg til konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn, dersom:

- a) *Vilkårene for plassering som hjelpetiltak etter § 4-4 er oppfylt.*
- b) *Plasseringen er forsvarlig og til barnets beste. Det skal legges særlig vekt på barnets tilknytning til staten som barnet ønskes plassert i.*
- c) *Barnets rettigheter er ivarettatt i samsvar med § 4-1 og § 6-3. Barnets mening skal tillegges stor vekt og skal fremkomme av sakens dokumenter.*
- d) *Forelder med foreldreansvar og barn over 12 år har samtykket til plasseringen.*
- e) *Staten som barnet ønskes plassert i, har en forsvarlig tilsynsordning.*
- f) *Gjennomføringen av tilsyn, oppfølging av barnet og utgiftsfordeling i forbindelse med plasseringen er avtalt med myndighetene i den staten som barnet ønskes plassert i.*
- g) *Vilkår for plassering etter artikkel 33 i konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn er oppfylt.*

Barneverntjenesten kan samtykke i plassering av et barn i et konkret fosterhjem eller en institusjon i Norge etter et utenlandsk vedtak truffet av en stat som har tiltrådt konvensjon 19. oktober 1996 om jurisdiksjon, lovvalg, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid vedrørende foreldremyndighet og tiltak for beskyttelse av barn. Samtykke kan bare gis dersom vilkårene i første ledd er oppfylt. Barneverntjenesten skal søke Utlendingsdirektoratet om oppholdstillatelse for barnet når dette er nødvendig. Barneverntjenesten kan ikke samtykke i plasseringen før barnet har fått oppholdstillatelse.

3. I lov 4. juli 1991 nr. 47 om ekteskap (ekteskapsloven) gjøres følgende endringer:

§ 25 a annet ledd oppheves.

§ 30 d nytt femte ledd skal lyde:

For spørsmål som bringes inn i saken etter første ledd bokstav a og c, gjelder § 30 b om norske domstolars kompetanse og § 30 c om verneting tilsvarende. For spørsmål som bringes inn i saken etter første ledd bokstav b, gjelder § 30 c om verneting tilsvarende. For spørsmål som bringes inn i saken etter første ledd bokstav b, gjelder barnelova § 82 om norske domstolars kompetanse tilsvarende, med mindre noe annet følger av overenskomst med annen stat. Med

mindre noe annet følger av overenskomst med annen stat, har norske domstoler også kompetanse til å behandle spørsmål etter første ledd bokstav b dersom:

a. en av barnets foreldre har vanlig bosted her i landet,

- b. en av dem har foreldreansvar for barnet og*
*c. det er til barnets beste at spørsmål etter barne-
lova behandles.*

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 2. juni 2015

Svein Harberg

leder

Kjartan Berland

ordfører

